

BESLUT

2020-05-25

Dnr: 20/00059

SAKEN

Ring P1, 2019-12-31, program med lyssnarsamtal; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet fälls. Det strider mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Radio AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

PROGRAMMET

Programmet var ett diskussionsprogram där lyssnarna fick ringa in och debattera olika ämnen. Följande konversation utspelade sig mellan en inringare, NN, och programledaren (pgl).

(Pgl) – Vad är det du tänker på när det gäller Biskopsgården? (NN) – Det totala förfallet av en stadsdel under en 25–30-årsperiod kan man väl säga. Jag är ju själv uppväxt där, hela min barndom och mitt halv vuxna liv. Jag föddes där -71 och flydde därifrån -96. [...] Det funkade ju inte, det blev ohållbart alltså. (Pgl) – Kan du förklara vad det är som gör, får folk att fly och vad det är som gör det ohållbart? (NN) – Ja, när man i tvättstugan då ska gå ner och ta sin bokade tvättid, och så står det en person av icke-svensk härkomst och har tagit min tvättid. (Pgl) – Det har hänt att svenskar också gör det har jag hört. (NN) – Jag förklarar för vederbörande att det är min tvättid, och hon säger på mycket taskig svenska "jag ska bara". (Pgl) – Mm. (NN) – Jag snabbmatar fram tvättmaskinen, lägger ut hennes tvätt på bänken, och lägger in min. Hon springer iväg gapandes och skrikandes, och ner kommer hela hennes klan, med knivar och machete, och ska slakta mig på plats. Jag menar det här är ju inget normalt beteende hos normalt funtade människor. (Pgl) – Vad, är det, är de dåligt assimilerade tänker du då? (NN) – Assimilerade är fel ord, men säg någonstans i någon världsdel där det fungerar att blanda in så mycket invandrare med ursprungsbefolkningen utan bekymmer. Det fungerar inte. Nämn något land! (Pgl) – Du, den här incidenten låter ju väldigt otrevlig och det kan jag förstå, men det var förmodligen inte den enda som fick dig att känna att det här var inte din stadsdel längre. (NN) – Nej nej, vad fan, bilinbrott, lägenhetsinbrott, rån, våldtäkter, knivslagsmål är ju det senaste i Biskopsgården. Fan det skjuts ju mer i Biskopsgården per capita än vad det gör snart i New Mexico ju, det

är ju helt jävla sjukt. Och polisen gör ingenting. Myndigheterna gör ingenting, för rädslan att bli kallade rasister. (Pgl) – Tror du att det är enda förklaringen verkligen? (NN) – Ja, klart det är, men titta, jag menar SD har under flera år försökt få fram en lagändring, att det blir lagligt att föra statistik på hur det ser ut på våra svenska fängelser. De vill föra statistik så befolkningen i Sverige svart på vitt kan se hur demografiskt, eller hur demografin ser ut, på våra fängelser. Vilka som är av icke-svensk härkomst och vilka det är som är av svensk härkomst. (Pgl) – Du, det där har ju diskuterats väldigt mycket och det finns ju svart på vitt på att utlandsfödda är överrepresenterade bland folk som döms för brott, men det gäller ju också andra grupper. Till exempel sådana som har, är icke-akademiker, eller sådana som är uppvuxna i områden som inte är så rika. Så att det finns ju inget... (NN) – [...] men det är ju våra egna bekymmer. Det är ju ett inhemskt problem. Vi ska väl inte importera ännu mer problem om vi redan har bekymmer med dem som du just sa?

Bland annat följande sades därefter.

(NN) – Biskopsgården är kört. Hammarkullen är kört. Angered är kört. Jag kör ganska mycket i tjänsten och har då möjligheter och förmånen att besöka ställen som Askim, Hindås, Hovås, Billdal. (Pgl) – De rikas reservat. (NN) – Ja, exakt. Och där är det inga bekymmer med några våldtäkter, väskryckningar, bilbränder, gruppvåldtäkter, någonting. Jag menar, hur kommer det sig? (Pgl) – Men [NN], du menar väl inte på allvar ändå att det svenska samhället kan ge upp ett antal delar av Sverige och liksom dra sig tillbaka därifrån. Det är ju det du klagar på att de, att vi redan har gjort. (NN) – Jo med dagens styr... Jag menar polisen är politiskt styrd. De får inte kröka ett hår på en som kommer ifrån icke-sverige. (Pgl) – Du vet att det där inte är sant. (NN) – Nästintill. [...] Respekten för äldre har totalt försvunnit. Respekten för andras egendom har försvunnit. Ordet "nej" finns inte i vokabuläret hos en viss befolkning i Sverige i dagsläget. Jag menar om en tjej skriker "nej, nej, nej, sluta, sluta, sluta", ändå blir hon våldtagen, och rätten friar personerna på grund av att hon inte har uttryckt sitt missnöje starkt nog. (Pgl) – Du [NN] vi har hållit på i sju minuter nu. Jag tycker att du har [...] fått fram din poäng, och kanske möjligtvis i den här nyårskrönikan svartmålat Sverige lite i överkant, men... (NN) – Nej det har gått för långt alltså, något måste göras. Och det blir jäkligt svårt med den politiska röran och utfrysning av det näst största partiet i Sverige. Ingenting kommer att ändras. (Pgl) – Vi säger, sätter punkt där, tack så mycket för att du ringde [NN] och gott nytt år. (NN) – Tack detsamma, ha det gött, hej. (Pgl) – Ja, det var en brandfackla det. Du kanske har en annan åsikt än [NN], även om han säkert vet bäst hur det är i Biskopsgården. Eller, är en som vet hur det är i Biskopsgården.

Nästa inringare pratade om ett annat ämne. Därefter läste programledaren upp insända meddelanden med reaktioner på de tidigare inringarnas samtal. Bland annat följande sades av programledaren.

Angående Biskopsgården skriver [personnamn]: "Den enda lösningen på problemet är deportering av de värsta våldsverkarna".

Lite senare i programmet läste programledaren upp fler insända meddelanden med reaktioner på samtalet med NN. Bland annat följande sades av programledaren.

[Personnamn] skriver så här: "Jag knäppte precis på radion, satt i nästan sju minuter och lyssnade på en rasist från Biskopsgården. [...] Först trodde jag att det var ett satirprogram, men den rasistiska svadan bara fortsatte. Till slut avslutar programledaren samtalet, tackar för inspelet och önskar gott nytt år. Programledaren

bjöd in kommentarer och andra åsikter men konkluderade samtidigt att inringaren samtidigt nog var den som visste bäst hur det var i Biskopsgården". Om jag sa det så tar jag tillbaka det. Jag menar att han visste hur det hade varit i Biskopsgården i alla fall. "Detta är något av det sjukaste jag hört på länge i radion, nu lyssnar jag på P2", skriver [personnamn]. Gott nytt är på dig du. Vi ska se här om vi kan få en, fler kommentarer. [Personnamn] skriver "Vi behöver bilda medborgargården i Sverige". Det är hans slutsats av [NN:s] inlägg. [Personnamn] skriver "[NN] visste vad han talade om. Klarspråk. Instämmer helt och hållet". [...] Och [personnamn] kallar [NN] "en hjälte för att han ringer in och berättar hur verkligheten ser ut". Vi ska väl påpeka då att [NN] hade flyttat från Biskopsgården 1996 om jag minns rätt.

Efter det ringde en person in som sa att hon inte höll med om NN:s åsikter. Inringaren sa bland annat att hon trodde att det fanns många kvinnor även i välbärgade förorter som upplevde misshandel och våldtäkt i nära relationer. Inringaren berättade även om en positiv erfarenhet som hon hade haft av "nya svenskar" som enligt henne bevisade att godhet inte hörde samman med etnicitet. Följande sades sedan.

(Pgl) – Men det här positiva exemplet är ju inget bevis för att det förekommer kriminalitet som upprör många och som är ett problem? (Inringare) – Absolut inte. Det, det förekommer kriminalitet som sagt i alla kretsar och överallt. Och jag tror att kriminaliteten [...] mer handlar om [...] dina ekonomiska och sociala möjligheter. Och i vilket sammanhang och [...] vilket område du bor och hur din skolgång ser ut. Det handlar inte om varifrån vi kommer.

Senare lästes ytterligare ett meddelande om samtalet med NN upp.

(Pgl) – [Personnamn] säger att jag lät [NN] uttrycka de mest nazistliknande tankar utan att ens besvara dem. Är jag nazist kanske själv? Nej, det är jag faktiskt inte, kan jag försäkra.

ANMÄLNINGARNA

En anmälare anser att programledaren gjorde fel som inte ifrågasatte de rasistiska åsikter som framfördes av NN i programmet.

En annan anmälare anser sammanfattningsvis att det var fel av programledaren att säga att icke-akademiker och personer som har vuxit upp i områden som inte är så rika är överrepresenterade bland de som döms för brott. Anmälaren menar att detta var osakligt och ett uttryck för ett förakt mot den arbetande befolkningen.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att programmet överensstämmer med bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft och anför sammanfattningsvis följande.

Ring P1 är ett mycket välkänt debattprogram som bygger på att lyssnarna i direktsändning kan ringa in och diskutera valfria ämnen och i dialog med programledaren ventilerar åsikter och argumentera. Även sådana åsikter som kan uppfattas som kontroversiella ges utrymme. Syftet med programmet är att vidga debatten utanför de vanliga diskussionsmönstren och att låta en mångfald av röster, perspektiv och åsikter komma fram. Programmet kan beskrivas som mångsidigt, aktuellt och brett.

Ämnet i inslaget med NN var Biskopsgården och utvecklingen med kriminalitet och våld. Bakgrunden var att det dagen innan, det vill säga den 30 december 2019, hittats två skottskadade män i Biskopsgården varav en avled. Den inringande berättade i *Ring P1* om en händelse som han skulle ha råkat ut för när han bodde i området på 1990-talet och som ledde till att han flyttade därifrån. Han gav sedan sin syn på problemen i Biskopsgården och i Sverige i stort. Programledaren markerade vid några tillfällen under samtalets gång då den inringande mannen uttryckte sig på ett sätt som programledaren uppfattade som osakligt. Programledaren uppmanade efteråt andra att ringa in och diskutera frågan.

Det inkom också flera reaktioner från lyssnare på den inringande mannens samtal under programmets gång, såväl positiva som negativa. Två personer som hörde av sig gav uttryck för att mannens åsikter var problematiska och rasistiska. En kvinna som ringde in ville ge en annan, mer positiv bild, av nya svenskar som hon uttryckte det. Mannens åsikter blev således bemötta genom redovisningen av de olika lyssnarreaktionerna.

Viss kritik inkom också mot programledarens förhållningssätt under samtalet. Det föranledde en korrigerande fråga från programledarens sida gällande hans uttalande att den inringande mannen "visste bäst" hur det var i Biskopsgården och ett förtydligande om att mannen faktiskt flyttat från Biskopsgården för 25 år sedan.

Även om SR har förståelse för att några av de uttalanden som mannen gjorde skulle kunna uppfattas som stötande var syftet att det skulle leda till en debatt i sakfrågan.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (17 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med bland annat viss hudfärg eller etnicitet.

Av betydelse i ärendet är den så kallade demokratibestämmelsen i 14 kap. 1 § radio- och tv-lagen. Enligt denna ska programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Uttrycket ”det demokratiska statsskickets grundidéer” avser en statsform som bygger på fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt samt fria och hemliga val. ”Alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” avser de sidor av demokratibegreppet som anknyter till bland annat förhållandet mellan människor, till exempel fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera avståndstagande från eller bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasistiska fördomar bekämpas (prop. 2005/06:112 s. 32).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Ring P1 är ett direktsänt diskussionsprogram som bygger på att inringande personer tillåts ge uttryck för vitt skilda åsikter. Många av NN:s uttalanden, däribland att det inte fungerade att ”blanda in så mycket invandrare med ursprungsbefolkningen” samt att Sverige inte borde ”importera ännu mer problem”, var grovt kränkande. Därtill förmedlade NN en uppenbart kränkande och stereotyp bild av invandrare. Granskningsnämnden anser inte att programledaren, i enlighet med demokratibestämmelsen, på ett adekvat sätt tog avstånd från inringarens uttalanden. Programmet strider därför mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft. Att en inringare senare ifrågasatte NN:s uttalanden ändrar inte denna bedömning.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Erik Fichtelius efter föredragning av Elin Ackerberg.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Elin Ackerberg

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.